

dolarii, conservele și cartea poștală cenușie

Sămânța fusese aruncată și a încolțit. După o matură chibzuință, am hotărât să ne încercăm norocul.

Primul pas l-am făcut dând telefon în Elveția și cerându-i unui prieten de-acolo să trimită la Banca de Comerț Exterior câte 100 de dolari pe numele fiecăruia dintre noi: era suma pe care trebuia să dovedești că o ai în bancă, pentru ca autoritățile să-ți primească cererea de pașaport.

Cum tânărul părăsise țara în urmă cu vreo zece ani, căsătorindu-se după multe peripeții cu o elvețiancă, a înțeles imediat situația și s-a executat cât a putut de repede.

A doua etapă consta în obținerea aprobării de la locul de muncă (nu râdeți, chiar așa se chema).

Aici aveam un atû prețios în mânecă: Alex avea probleme atât de grave cu vederea, încât se pensionase pe motive medicale. Un adevărat noroc! Ca urmare, primo, el nu mai avea nevoie de aprobarea de la locul de muncă și, secundo, eu puteam astfel să declar că vrem să mergem în străinătate pentru îngrijirea sănătății lui.

La școala unde lucram, cei mai mulți dintre colegi erau oameni cumsecade, așa că, după ce am completat diverse hârțoage și am așteptat o bucată de vreme, am căpătat o patalama care atesta că sunt o tovarășă cu

simț de răspundere și că locul de muncă e de acord cu călătoria.

Nu ne-a mai rămas decât să depunem dosarul la „Pașapoarte” și să așteptăm.

Cu toate alergăturile acestea, toamna venise și se dusesse, iarna începuse, și trecusem în anul '84.

Speranța, care plutea nesigur la orizont, ne schimbăse întrucâtva viața. Subiectele noastre de conversație se îmbogățiseră. Seara, la măsuța acoperită de hărți și de pliante împrumutate de peste tot, aveau loc conciliabule nefârșite, în care se amestecau clăie peste grămadă distanțe kilometrice, orare ale muzeelor, itinerare, puncte de graniță, monumente, adrese.

Ziua, vânam ca niște șoimi orice conservă susceptibilă de a juca rolul de prânz al turistului român. Procurarea oricărui bun alimentară, în afară de ghearele de pui și de pastilele de creveți vietnameze, era o adevărată aventură cu sfârșit în general incert. Zăream de departe cozile care se formau atunci când se zvonea că se aduce la vreun magazin ceva de mâncare, și ne așezam cu încăpățănare la rând, indiferent cât era de așteptat.

O singură dată am neglijat un indiciu sigur că undeva se vinde ceva, dar am totuși o scuză. Eram în liftul unui mare magazin, când indiciul cu pricina s-a prezentat sub forma unei conversații între liftieră și o femeie de serviciu, care se sprijinea într-o mătură.

– Ai auzit, fă? a rostit agitată liftiera. A murit o femeie la coada pentru conserve de carne de la alimentara de la subsol!

Conserve de carne! Raritate absolută!

Pauză.

– Dar o fi apucat să ia? a întrebat gânditor femeia de serviciu, proptindu-se mai cu nădejde în coada măturii.

Încet, pe un raft din cămară, se lungea șirul de cutii aliniat ca soldații, pline cu comori: fasole cu bucăți

informe de slănină albicioasă, cu aspect și gust de săpun de casă pe jumătate topit; orez fad, fiert cu fărâme ațoase de carne de vacă; o pastă grăsoasă, pe cutia căreia scria „pateu de ficat” și care chiar avea un vag miros de ficat...

Culmea luxului, făcusem rost și de șase cutii de gem chinezesc de caise, marfă atât de rară încât intrase aproape în categoria alimentelor interzise.

În clipele în care ne revenea simțul realității și ne întrebam ce o să facem cu toate conservele astea, atunci când nu vom primi pașaportul, ne dădeam singuri răspunsul, cu optimism: o să le mâncăm!

Adevărata aventură a debutat într-o după-amiază de primăvară, când, printre scrisorile din cutia poștală, am găsit celebra carte poștală din carton de proastă calitate, cenușiu, prin care Ministerul de Interne ne dădea de știre că, în ciuda neîncrederii noastre, călătoria în Franța și în alte țări ale Europei ne fusese aprobată.

Ne-am întrebat adeseori de-atunci prin ce miracol ni s-a acordat acest rar privilegiu. O singură explicație ne-a venit în minte: eram niște persoane atât de neînsemnate, încât nu constituiam nici un pericol pentru autorități. Ba chiar dimpotrivă, din punct de vedere statistic aduceam un folos, lungind lista celor cărora li se dăduse dreptul elementar de a călători, document cu care statul român se putea lăuda în fața forurilor internaționale, pretinzând că în scumpa noastră patrie drepturile omului sunt riguros respectate.

Nu trăiam singuri. Ca orice om, fie el și viețuitor într-un timp, un loc și o societate care nu încurajează relațiile private între oameni, adunasem și noi în jurul nostru un grup de prieteni buni.

Ne întâlneam cu toții sâmbăta seara și, fără fereală, vorbeam de toate.

De-a lungul anilor, încet, încet, ne împruținam. Plecau care cum puteau, unii căsătorindu-se cu câte cineva din străinătate, alții uitând să se-ntoarcă din câte o deplasare de serviciu cu greu obținută, sau fugind în țările socialiste învecinate și reușind, cine știe cum, să se strecoare de acolo peste graniță, în vest. Unul reușise performanța legendară de a trece Dunărea înot și de a se furișa pe sub nasul neîndurătorilor grăniceri sârbi, ajungând în cele din urmă în Italia.

Printre primii plecase Daniel, un personaj cu mutră simpatică, de cal surâzător. Bombănea de dimineața până seara și, într-o zi, l-am întrebat:

– Daniel, ești evreu, ai posibilitatea să scapi de-aici oficial. De ce nu pleci?

Mi-a răspuns falnic:

– Bunicul meu a fost unul dintre primii deputați evrei din Parlamentul românesc. Tatăl meu a fost jurnalist, a făcut parte din armata regală, a luptat în al doilea război mondial și a fost decorat. Cum aș putea eu să plec?

Peste două luni ne telefona să venim să-l conducem la aeroport.

Acolo, am constatat că nu pleca singur, ci cu Florinela, o fată cumsecade, cu care se însurase ca s-o scoată afară din țară.

După o perioadă petrecută în Statele Unite, unde căsătoria lor de circumstanță și-a dat obștescul sfârșit, au plecat, fiecare spre soarta lui.

De ea nu mai știu nimic.

El trăiește în Franța, apreciind, ca un om deștept ce este, la *douceur de vivre* în această minunată țară.

În lungile seri de iarnă în care conspectam hărțile, socotisem de multe ori numărul prietenilor care plecașeră de-a lungul anilor și trăiau risipiți prin toată Europa. Rezultatul ne uluise. Dacă, în harta continentului, am fi

înfipt stegulețe pretutindeni unde trăia un prieten, am fi desenat cu ele o adevărată constelație.

Peste tot aveam gazde potențiale: viitorul se arăta plin de promisiuni.

La auzul incredibilei vești că am primit cartea poștală cenușie, puținii prieteni apropiați care mai rămăseseră în țară au reacționat încurajator, potopindu-ne cu cele mai adecvate bancuri ale zilei.

„Știți ce spune românul când bate la ușa unei vagi cunoștințe stabilite în străinătate: N-aveți un pahar de apă? Că sunt lihnit de foame, și nici n-am unde să dorm la noapte!” Sau: „Un român ajunge la un vechi prieten stabilit în străinătate. Bine ai venit! spune prietenul. Bine că te-am găsit! răspunde călătorul.”

Nu ne-am lăsat abătuți.

Ne-am dus, timizi dar hotărâți, la temutul birou de pașapoarte, am făcut coada de rigoare și am primit de la un tânăr cu mutră acră, care trona într-un ghișeu, documentul râvnit de toți românii. Ni s-a cerut în schimb actul cu care ne legitimam în mod obișnuit, buletinul de identitate, pe care urma să-l primim înapoi la întoarcerea din călătorie, când eram obligați să restituim pașaportul.

Pentru moment, se putea spune că eram „pașaporitari”. Aveam dreptul, în mod oficial, să călătorim timp de o lună printr-o sumedenie de țări din Europa.

Eram într-al nouălea cer.

Practic, voiajul nostru deja începuse. Nu ne mai rămăsesese decât să obținem vizele necesare.

un vameș vigilant

Constatăm că extazul trebuie amânat. Urmează vama sovietică.

Considerăm cu ochi filozofic coada.

E lungă.

Nu ne trebuie mult timp ca să ne dăm seama că se mișcă parcă și mai încet decât în partea românească. Nici nu mă mai deranjez să mă duc până în față. Ce pot vedea mai mult decât ce am văzut deja? M-am blazat.

Timpul trece încet.

Din când în când, mai înaintăm câțiva metri.

Scoatem două sandviciuri și le mâncăm în tăcere, fără chef. N-am făcut nimic, dar suntem obosiți.

Pe la 7 seara, intrăm în vamă.

În fața noastră, un tânăr blond, în uniformă, controlează mașina unui călător polonez.

Are un chip de piatră, suspicios și posomorât. Arată neînchipuit de competent. Numai privindu-l, înțelegi că orice cetățean care se plimbă alandala peste frontiere nu poate fi decât un infractor sadea.

Un alt tânăr, îmbrăcat în aceeași uniformă, arătând ca fratele lui geamăn, îl strigă:

– Vania!

Și îi spune ceva pe rusește.

Dar Vania nu se lasă distras de la ocupația lui. Scoate tacticos cortul polonezului din săculeț, îl desface și începe să-l pipăie cu luare-aminte, centimetru cu centimetru.

Înghet.

— I-a scos cortul din sac, șoptesc.

Alex lasă capul pe spătar și închide ochii. Pare foarte relaxat.

— Da, zice cu voce liniștită.

— Îl pipăie.

— Da.

La portieră se arată un grănicer.

Îi dau pașapoartele și-mi dă în schimb o foaie de declarație vamală. În două exemplare. Trebuie să declarăm ce bunuri avem, în special bani și obiecte prețioase.

Povestesc pe hârtie despre cei două sute de dolari pe care-i posedăm în mod oficial și descriu în amănunt, cum îmi cere textul imprimat, cele două inele cu briliante și perle pe care le port.

Vine un vameș, citește declarația, arată spre inele și rostește scurt:

— Davai.

Le scot de pe mâini și i le întind. Se uită la ele cu o mutră atotștiutoare și totodată critică, și decretează:

— Eta ne briliantî.

Atâta rusă înțeleg și eu. „Astea nu-s briliante”. Mă indignez.

— Briliantî, îi răspund, cam răstit.

— Niet, zice rusul.

Le înhață și dispăre cu ele în clădirea vămii.

Trece un sfert de oră. Nimeni nu ne mai dă atenție. Încep să mă neliniștesc. Inelele îmi sunt dragi. Unul e de la mama, celălalt de la mama lui Alex.

Cobor din mașină și încep să mă învârt nervos în jur.

Prin praf, pe jos, văd aruncat un ineluș ieftin de alamă, strâmb.

Înțeleg deodată. Intri cu un inel de alamă, declari că e de aur și ieși cu unul de aur, cumpărat aici.

Un alt tip în uniformă se uită la mine cam batjocoritor. Îmi încerc ruseasca de baltă.

– Gde vaș coleg?

Râde.

– A plecat cu briliantele tale? îmi răspunde pe românește, cu accent rusesc. N-avea frică, vine înapoi cu kilogram!

Încă un sfert de oră.

Îmi ies peri albi.

Alex stă întins imperturbabil pe scaun, cu ochii închiși.

– Mi-a luat inelele, mă plâng.

– Da.

Să-ți vină să-l omori.

În sfârșit, omul cu inelele se întoarce. Pare nemulțumit.

– Brilantî.

Le-a verificat!

Zâmbesc ușurată. Prea devreme. Continuă netulburat:

– Eta ne perlî.

A, nu! Nu din nou!

Alex, fiu al unui român și al unei rusoaice (care preciza întotdeauna: „moscovită; rusoaică albă, nu bolșevică”), se dă jos din mașină și-i explică, într-o rusească impecabilă, că perlele sunt mai ieftine decât briliantele și deci n-ar fi logic să fie false, dacă pietrele mai scumpe sunt veritabile.

Până la urmă, omul se lasă convins. Numără cu luare-aminte, de două ori, perlele minuscule montate în coroană în jurul briliantului, scrie pe hârtie câte sunt, îmi dă inelele înapoi, împreună cu un exemplar al declarației, ștampilat de vamă, și-mi face semn să urc mașina pe o rampă, unde, în gaura din pământ, așteaptă un tinerel înarmat cu o lampă, ca să controleze automobilul pe dedesubt. Individul își începe inspecția, cu conștiinciozitatea unui dentist care vrea să depisteze toate cariile pacientului. Las Dacia acolo și mă duc să recuperez pașapoartele de la primul grănicer, care-mi face semn să vin să le iau. Subpământeanul începe să zbiere după mine ca din gură

de șarpe. Cum urlă pe rusește, nu pot decât să presupun că și-a terminat treaba și vrea să-i eliberez rampa. Nu mă emoționez și strig, continuându-mi drumul:

– Minutuciku, grajdanin!

„Un minuțel, cetățene!” O mostră folositoare din modestul meu bagaj de cunoștințe de rusă. Iarba fiarelor. Tinerelul surăde încântat și slobozește o rafală de cuvinte rusești: vreau să sper că înseamnă că pot lăsa mașina acolo cât timp am nevoie.

Din păcate, cercul nu s-a terminat. Mai trebuie să trecem și prin ghearele lui Vania.

Vigilentul vameș tocmai l-a terminat pe polonez. L-a terminat literalmente. Victima, roșie la față, își îndeasă claie peste grămadă bagajele în cutăr și dispare cu toată viteza.

Vania se îndreaptă agale spre noi. Are o expresie satisfăcută, de vulpoi care tocmai a ronțăit un pui. Mă trece un fior rece pe spinare.

– Unde sunt banii?

Rusește. Alex îi răspunde pe limba lui că nu avem nimic în afară de cei două sute de dolari oficiali.

– Nu dolarii. Banii ascunși. Unde sunt?

– N-avem nici un ban ascuns.

– Dacă găsesc bani la voi și nu mi-ați spus, vă confisc mașina.

– N-avem bani.

– Aveți. Unde sunt? Dacă-i găsesc, vă confisc mașina.

– Nu avem.

– Aveți. Uite colo mașinile confiscate. Vreți să ajungă și mașina voastră acolo? Unde sunt banii?

– Nu avem.

Parcă joacă amândoi un joc. Cu miză mare. Pe care vor amândoi să-l câștige.

– Dați totul jos din mașină.

Dăm totul jos. Vania se apropie de fiecare bagaj în parte și întinde încet mâna spre el, uitându-se atent în ochii noștri.

Stăm ca de lemn. Chiar și atunci când pune mâna pe cort.

Rusul se înfurie. Înăsprește tonul. S-a posomorât de tot, e crâncen de-a binelea.

– Știu că aveți. Unde sunt?

– Caută, spune Alex și ridică din umeri, arătând neglijent cu mâna spre cort.

Rusul trage nervos un șut în sacul cu cortul și începe să cotrobăiască prin cabină.

În sfârșit, ceva!

În gentuța mea cu lucruri de toaletă, un cilindru de carton subțire, mai mult decât suspect! Ce-ar putea să fie într-un asemenea ambalaj, altceva decât un sul de bani?

Măinile lui Vania tremură de excitație, în timp ce rupe brutal cilindrul de carton în două. Din el scoate doi cilindri mai mici de vată, de care atârnă câte un șnuruleț.

Se uită trăsniț la obiectele astea stranii.

– Ce e asta?

Alex rânjește.

– Lucruri pentru toaleta intimă a doamnelor, îi explică el, pe jumătate amuzat, pe jumătate jenat.

Vameșul nu pricepe nimic. Binefacerile civilizației occidentale nu au ajuns încă în regiunile astea ale globului. Trânțește înapoi tampoanele de-acum inutilizabile și se răstește:

– Plecați!

Nu așteptăm să ne spună și a doua oară. Îngrămădim de-a valma totul în cufăr.

Capacul nu se închide. Nu-i nimic. Îl tragem în jos, sărim în mașină și o luăm la sănătoasa.